

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ

УДК 378.147

Т. М. БАБКО

доцент

О. О. СОБАКАР

старший викладач

КЗ “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти”

Запорізької обласної ради

ОСОБЛИВОСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто особливості активізації професійного саморозвитку вчителів інформатики, науково-методичного супроводу цього процесу в умовах післядипломної педагогічної освіти в міжкурсовий період.

Ключові слова: саморозвиток, компетентність, інформатика, вчитель, професійна майстерність, педагогічний досвід.

Одним із провідних напрямів психолого-педагогічних досліджень завжди було й залишається питання професійного саморозвитку особистості. Його актуальність обумовлюється, насамперед, прагненням підвищити ефективність праці людини-професіонала.

Враховуючи особливості систематичних соціально-економічних змін, загострення конкуренції на сучасному ринку праці, нестабільність державної освітньої політики сучасний педагог повинен розвивати в собі потребу в цілеспрямованому й систематичному самовдосконаленні професійної компетентності, здатність до реалізації власного творчого потенціалу та вміння швидкого й гнучкого корегування власної професійної діяльності відповідно до сучасних суспільних вимог та запитів.

Таким чином, активізація професійного саморозвитку й зростання педагогічних кадрів, підвищення їх творчої активності є провідним завданням методичних служб на шкільному та районному (місцевому) рівнях, а також головною метою закладів післядипломної педагогічної освіти.

Проблема саморозвитку стала предметом наукових пошуків багатьох вчених. Особливості професійного саморозвитку вчителя досліджуються в сучасній психолого-педагогічній науці (К. Абульханова-Славська, Г. Балл, І. Бех, І. Зязюн, Л. Мітіна, В. Семиченко, В. Рибалко та ін.) [1–7].

Однак внаслідок вивчення наукових праць можна констатувати, що в сучасній науковій літературі дуже слабо представлено результати дослі-

джень, що розкривають особливості активізації процесу професійного саморозвитку педагогів в умовах післядипломної освіти.

Мета статті полягає у розкритті специфіки науково-методичного супроводу процесу професійного саморозвитку вчителів, що здійснюється під керівництвом науково-педагогічних працівників Запорізького інституту післядипломної педагогічної освіти в міжкурсовий період.

Згідно з висновками К. Абульханової-Славської, якісним показником процесу становлення суб'єктності людини є її цілеспрямований саморозвиток [1]. Отже, саморозвиток педагога – це показник суб'єктності вчителя на всіх етапах його безперервної педагогічної освіти. Це ж підтверджує й Б. Фішман: “Саморозвиток вчителя у професійній діяльності є сутнісним соціокультурним проявом процесів самоорганізації особистості, невід'ємною людською цінністю і потребою, спрямованою до ідеалу, і результатом власного свідомого цілепокладання” [8].

Після проведення багатоаспектного аналізу участі вчителів інформатики Запорізької області у Всеукраїнському конкурсі “Вчитель року” викладачами кафедри інформатики й інформаційних технологій разом з представником кафедри менеджменту освіти та психології КЗ “ЗОШПО” ЗОР було прийнято рішення про необхідність створення умов для підвищення творчої активності педагогічних кадрів, особистісного та професійного зростання кожного вчителя, що прагне вдосконалення рівня власної науково-методичної та професійної підготовки, а також набуття досвіду презентації власного педагогічного досвіду з метою участі у конкурсах фахової майстерності (зокрема й у Всеукраїнському конкурсі “Вчитель року”).

З цією метою була сформована група вчителів, які виявили бажання брати участь у Школі педагогічної майстерності вчителя інформатики (далі ШПМВІ).

До складу зазначеної групи ввійшло близько 30 вчителів інформатики, серед яких 35% мають вищу кваліфікаційну категорію, 25% – категорію “спеціаліст”, 20% – представники I та II кваліфікаційних категорій.

Це вчителі з різним педагогічним стажем: 10% – молоді спеціалісти, 25% працюють від 4 до 9 років, 40% мають стаж від 10 до 20 років, а решта 25% – це педагоги зі стажем роботи понад 20 років.

Зазначимо, що в ШПМВІ беруть участь вчителі з різних загальноосвітніх навчальних закладів Запорізької області: 40% учасників школи педагогічної майстерності мешкають у сільській місцевості, 45% – у містах та 15% – у селищах міського типу.

Реалізація роботи ШПМВІ здійснюється в очно-дистанційній формі, яка включає очні заняття в межах роботи постійно діючого семінару “Проектування індивідуального освітньо-професійного маршруту підвищення професійної майстерності вчителя-інформатики”.

Залучення слухачів ШПМВІ до роботи у дистанційному форматі здійснюється за допомогою модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle [10].

Модератори дистанційного курсу ШПМВІ, розробленого на Moodle, мають змогу:

- розміщувати навчальні матеріали, навчально-методичне забезпечення, відео, аудіо і презентаційні матеріали у різних форматах та через додаткові плагіни;
- додавати різноманітні елементи курсу;
- автоматизувати процес перевірки виконаних завдань;
- використовувати різноманітні програмні засоби та мережеві технології для успішного дистанційного навчання.

Учасники ШПМВІ мають доступ до:

- навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних, семінарських та самостійних робіт);
- навчально-методичного забезпечення (книги, довідники, посібники, методичні рекомендації);
- засобів для спілкування і тестування;
- засобів для групової роботи (Вікі, форум, чат, семінар, вебінар);
- спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат;
- завантаження файлів з виконаними завданнями;
- використання нагадувань про події у курсі.

Саме дистанційна форма дає змогу систематично й своєчасно задавати вчителям фахові завдання підвищеної складності, здійснювати їх обробку, оцінювання; ознайомлювати учасників ШПМВІ з відгуками на подані матеріали тощо.

Управління процесом професійного саморозвитку педагога – це цілеспрямована робота, що є наслідком глибокого вивчення й аналізу рівня прояву компетентності педагога, його потреб, мотиваційної сфери, здатності до саморозвитку, факторів, які сприяють та перешкоджають саморозвитку загалом, постійний моніторинг результатів професійної діяльності вчителів.

Процес планування роботи ШПМВІ включає реалізацію таких етапів професійного саморозвитку [9]:

1. Здійснення самопізнання (самопостереження, самодіагностика, самоаналіз). Умовою самопізнання є наявність певного рівня самосвідомості.

Реалізація цього етапу здійснюється за допомогою проведення різних психолого-педагогічних діагностичних методик. Так, на початку роботи ШПМВІ з вчителями було проведено опитування на визначення рівня сформованості умінь та навичок до самоосвітньої діяльності. Згідно з отриманими результатами у слухачів нашої експериментальної групи найслабше розвинута здатність до самоврядування (середній бал 45% з можливих 100%); а на найвищому рівні прояву у них сформовані морально-вольові та мотиваційні уміння (середній бал – по 84%).

2. Формування самооцінки та прийняття рішень про необхідність професійного самовдосконалення.

3. Постановка цілі професійного саморозвитку та розробка індивідуального освітньо-професійного маршруту саморозвитку.

З метою реалізації цього етапу викладачами ШПМВІ було проведено цілий ряд методичних заходів: по-перше, розкрито теоретичні основи сутності й структури опису перспективного педагогічного досвіду; за допомогою інтерактивної ділової гри “Інтелектуальний конструктор” здійснено аналіз описів педагогічних досвідів переможців конкурсу “Вчитель року-2013” у номінації “Інформатика”; по-третє, створено умови для уточнення кожним учасником теми власного педагогічного досвіду; по-четверте, за допомогою проведення SWOT-аналізу власних методичних здобутків та труднощів у дослідженні обраної теми, кожним вчителем розроблено програму індивідуального освітньо-професійного саморозвитку на поточний навчальний рік.

4. Практична реалізація професійного саморозвитку: самовиховання відповідних рис, саморегуляція, самоаналіз, самоконтроль та самокорекція.

З метою науково-методичного супроводу цього етапу нами планується робота щодо залучення слухачів ШПМВІ до презентації своїх практичних здобутків у формі проведення майстер-класів, відкритих уроків тощо.

Висновки. Отже, узагальнюючи все вищесказане ще раз наголосимо, що процес професійного саморозвитку вчителя – це вмотивований творчий процес розкриття і розвитку його реальних можливостей і потенційних здібностей, свідомої самоосвіти та самовиховання. Однак в умовах динамічності й непослідовності соціально-економічних змін реалізація цього процесу потребує систематичного науково-методичного супроводу й підтримки. Використання описаної в статті очно-дистанційної форми роботи, що реалізується в умовах післядипломної освіти, сприяє систематичній активізації процесу індивідуального творчого саморозвитку вчителя і є економічно, психологічно й морально менш витратною. У таких умовах незмінно зберігаються суб’єктивність та індивідуалізація освітнього процесу, й разом з тим створюються можливості для плідної співпраці та взаємозбагачення вчителів з різноспрямованими професійними інтересами.

Успішне розв’язання проблеми активізації професійного саморозвитку вчителя в умовах післядипломної освіти є запорукою його безперервного особистісного і професійного самовдосконалення та виступає дієвою допомогою на шляху його професійного зростання.

Список використаної літератури

1. Абульханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности / Ксения Александровна Абульханова-Славская. – Москва : Наука, 1980. – 334 с.
2. Зязюн І. А. Педагогічний професіоналізм у контексті професійної свідомості // Педагог професійної школи : зб. наук. праць / МОН України; АПН України; ІПППО АПН України ; КППК ім. Антона Макаренка. – Київ , 2001. – Вип. 1. – С. 8–17.
3. Балл Г. А. Теория учебных задач: Психолого-педагогический аспект / Г. А. Балл. – Москва : Педагогика, 1990. – 183 с.

4. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. / І. Д. Бех. – Київ : ІЗІМН, 1998. – 204 с.
5. Митина Л. М. Психологія професійного розвитку учителя / Л. М. Митина. – Москва : МПСИ :Флинта, 1998.
6. Семиченко В. А. Проблема особистісного розвитку й саморозвитку в контексті неперервної професійної освіти / Валентина Анатоліївна Семиченко // Педагогіка і психологія. – 2010. – № 2. – С. 46–57.
7. Рибалко Л. С. Методолого-теоретичні засади професійно-педагогічної само-реалізації майбутнього вчителя (акмеологічний аспект) : монографія / Л. С. Рибалко. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2007. – 443 с.
8. Фишман Б. Е. Педагогическая поддержка профессионального развития саморазвития педагога / Б. Е. Фишман // Педагогическое образование и наука. – 2006. – № 2. – С. 10–16.
9. Гандабура О. В. Професійний саморозвиток майбутніх учителів початкових класів як педагогічна проблема [Електронний ресурс] / О. В. Гандабура // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – 2014. – II (10). – Issue: 20. – P. 58–61. – Режим доступу: www.seanewdim.com.
10. Moodle [Electronic resource]. – Mode of access: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Moodle>.

Стаття надійшла до редакції 25.08.2015.

Бабко Т. Н., Собакар Е. А. Особенности активизации профессионального саморазвития учителя информатики в условиях последипломного образования

В статье рассмотрены особенности активизации профессионального саморазвития учителей информатики, научно-методического сопровождения этого процесса в условиях последипломного педагогического образования в межкурсовой период.

Ключевые слова: саморазвитие, компетентность, информатика, учитель, профессиональное мастерство, педагогический опыт.

Babko T., Sobakar O. Features Samoroz Activization of Professional-Development Teacher in the Conditions of Post-Graduate Education

The article is considered the features of enhancing professional self-development of Informatics teachers, scientific and methodological support of this process in terms of post-graduate pedagogical education in intercourse period.

The process of professional self-development teacher is a motivated creative process of unfoldment and development of its real capabilities and potential abilities, of conscious self-education. However, the dynamism and inconsistencies of socio-economic changes, the implementation of this process requires systematic scientific guidance and support.

With the aim of creating conditions for increase of teachers creative activity, personal and professional growth of each teacher seeking to improve the level of scientific-methodological and training, as well as the acquisition experience of the presentation of their teaching experience was formed by a group of teachers willing to participate in the School of teachers pedagogical skills of computer science.

The implementation of this work is carried out in part-distance form, which includes classroom courses in the framework of constantly working seminar "Designing the individual educational route of improvement of teachers professional skill of Informatics". Remote form allows to systematically and promptly ask the teachers the high complexity professional tasks, perform their processing, evaluation; to acquaint the participants with feedback on submitted materials.

The successful solution of the problem of enhancing professional self-development of teachers in postgraduate education is the key to their continuous personal and professional improvement and is an effective assistance on the way to his professional growth.

Key words: self-development, competence, Informatics, teacher, professional skills, teaching experience.